

1. Przepisy obowiązujące od 13 października 2022 r.

1.1. Nowa definicja „spółki dominującej” i „grupy spółek” (art. 4 k.s.h.)

Zmiana wprowadzona w słowniczku ustawowym, w art. 4 § 1 pkt 4 lit. f k.s.h., jest konsekwencją uchylecia przepisu art. 7 k.s.h. Przepis ten regulował kwestię zawarcia między spółką dominującą a spółką zależną umowy przewidującej zarządzanie spółką zależną lub przekazywanie zysku przez taką spółkę. Innymi słowy, przepis dotyczył umów holdingowych. Przepis art. 4 § 1 pkt 4 lit. f k.s.h. definiujący (także w lit. a–e) spółkę dominującą, określał ją jako spółkę handlową, która wywierała decydujący wpływ na działalność spółki kapitałowej zależnej albo spółdzielni zależnej, w szczególności na podstawie umów określonych w art. 7. Zgodnie zaś z obecnym unormowaniem ten decydujący wpływ będzie wywierany w szczególności przez zawarcie między spółką dominującą a spółką zależną umowy przewidującej zarządzanie spółką zależną lub przekazywanie zysku przez taką spółkę.

W art. 4 § 1 dodany został pkt 5¹, zawierający definicję grupy spółek – to spółka dominująca i spółka albo spółki zależne, będące spółkami kapitałowymi (spółka z o.o., prosta spółka akcyjna, spółka akcyjna), kierujące się – zgodnie z uchwałą o uczestnictwie w grupie spółek – wspólną strategią w celu realizacji wspólnego interesu. Ta wspólna strategia uzasadniać ma sprawowanie przez spółkę dominującą jednolitego kierownictwa nad spółką zależną albo spółkami zależnymi (art. 4 § 1 pkt 5¹ k.s.h.). Sens wprowadzenia tej definicji został wyjaśniony przez ustawodawcę w uzasadnieniu do projektu nowelizacji k.s.h. Chodziło o odróżnienie kwalifikowanego stosunku dominacji i zależności, którym jest grupa spółek, od zwykłego stosunku dominacji i zależności, do którego nie powinno się stosować szczególnej regulacji z art. 21¹–21¹⁶ k.s.h.

1.2. Warunki do pełnienia funkcji w organach spółki (art. 18 k.s.h.)

Ustawa – Kodeks spółek handlowych określa w art. 18 § 2 katalog osób wyłączonych z możliwości pełnienia w spółkach funkcji członka zarządu, rady nadzorczej, komi-

sji rewizyjnej, likwidatora i prokurenta. Tego typu sankcją objęte były dotychczas przestępstwa określone w przepisach rozdziałów XXXIII–XXXVII Kodeksu karnego (dalej również jako k.k.) (przestępstwa przeciwko ochronie informacji, wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym oraz obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi), a także w przepisach art. 590 k.s.h. (umożliwienie bezprawnego głosowania) i art. 591 k.s.h. (udział w bezprawnym głosowaniu).

Z powstaniem negatywnej przesłanki do pełnienia funkcji w spółkach nie wiązało się natomiast, jak dotąd, popełnienie przestępstw: sprzedajności, przekupstwa, płatnej protekcji oraz nadużycia funkcji. Słusznie zwrócono jednak uwagę na fakt, iż umożliwienie sprawcom tych przestępstw funkcjonowania w obrocie gospodarczym może godzić w interesy uczciwych przedsiębiorców, którzy funkcjonują w obrocie gospodarczym bez uciekania się do zachowań nieuczciwych. Ponieważ wyeliminowanie osób skazanych prawomocnie za jedno z wyżej wymienionych przestępstw leży w interesie publicznym, ustawodawca zdecydował się dodać do katalogu przestępstw objętych sankcją z art. 18 § 2 k.s.h. także przestępstwa określone art. 228–231 k.k. Co więcej, katalog ten rozszerzony został jeszcze bardziej, m.in. o czyny określone w art. 587 k.s.h. oraz w dodanych przepisach art. 587¹ k.s.h. i art. 587² k.s.h.

1.3. Holding spółek

Jak wskazuje ustawodawca w uzasadnieniu projektu nowelizacji k.s.h., potrzeba wprowadzenia do polskiego prawa spółek handlowych regulacji prawnej tzw. prawa holdingowego wynikała z postulatów zgłaszanych przez przedsiębiorców działających w stosunkach dominacji i zależności. Dotychczasowa szczątkowa regulacja prawa holdingowego w k.s.h. ograniczała się do art. 7 k.s.h., który odnosił się do tzw. holdingów umownych, tj. takich, w których spółka dominująca i spółka zależna zawierały między sobą umowę o zarządzanie spółką zależną przez spółkę dominującą lub umowę o odprowadzanie zysku spółki zależnej do spółki dominującej. Unormowanie to nie uwzględniało jednak tzw. holdingów faktycznych, czyli spółek, między którymi powstał stosunek dominacji i zależności. W polskiej praktyce gospodarczej dominują holdingi faktyczne. Stąd nowelizacją dodano do k.s.h. przepisy dotyczące zasadniczo właśnie holdingów faktycznych, w ramach nowego działu IV zatytułowanego jako „Grupa spółek”.

1.3.1. Grupa spółek (art. 21¹ k.s.h.)

Przepis art. 21¹ k.s.h. reguluje trzy zasadnicze kwestie dla prawa grup spółek, a mianowicie: zawiera klauzulę generalną określającą granice powoływania się na interes grupy spółek, nakłada obowiązek ujawnienia w rejestrze przedsiębiorców faktu uczestnictwa spółki w grupie spółek, dopuszcza powoływanie się na interes grupy spółek przez zarządców spółki uczestniczącej w grupie spółek w celu wyłączenia ich osobistej odpowiedzialności wynikającej z zasad ogólnych. Spółki (dominująca i zależ-

na) uczestniczące w grupie spółek zobowiązane są do kierowania się interesem grupy spółek obok interesu spółki (art. 21¹ § 1 k.s.h.). Przepis nie tworzy zasady nadrzędności interesu grupy spółek nad własnym interesem spółki dominującej oraz nad własnym interesem spółki zależnej. Stanowi natomiast pewną dyrektywę ukierunkowaną na dążenie do pogodzenia interesu grupy spółek z własnym interesem danej spółki. Zresztą przepis wyznacza granice kierowania się wspomnianym interesem grupy spółek, wymagając uwzględnienia interesów wierzycieli, współników mniejszościowych albo akcjonariuszy mniejszościowych spółki zależnej (art. 21¹ § 1 k.s.h.).

Przystąpienie do grupy spółek wymaga uprzedniego podjęcia uchwały zgromadzenia współników albo walnego zgromadzenia spółki zależnej. Uchwała podejmowana jest większością kwalifikowaną 3/4 głosów i wskazuje spółkę dominującą (art. 21¹ § 2 k.s.h.). Uczestnictwo w grupie należy następnie ujawnić w rejestrach spółek dominującej i zależnej. Do czasu ujawnienia spółka dominująca i spółka zależna nie mogą skorzystać z przepisów art. 21²–21⁴, art. 21⁶, art. 21⁷ oraz art. 21¹⁰–21¹⁴ k.s.h. W przypadku gdy spółka dominująca ma siedzibę za granicą, uczestnictwo w grupie spółek wystarczy ujawnić w rejestrze spółki zależnej (art. 21¹ § 3 k.s.h.). Z ujawnieniem uczestnictwa w grupie spółek w rejestrze wiąże się także uprawnienie członka zarządu, rady nadzorczej komisji rewizyjnej, prokurenta i likwidatora spółki uczestniczącej w grupie spółek do powołania się na działanie lub zaniechanie w określonym interesie grupy spółek (art. 21¹ § 4 k.s.h.).

1.3.2. Wiążące polecenie dla spółki zależnej (art. 21² k.s.h.)

Przepis art. 21² k.s.h. określa zasady wydawania spółce zależnej wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw spółki. Wydanie takich poleceń jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy jest to uzasadnione interesem grupy, a przepisy szczególne nie stanowią inaczej (art. 21² § 1 k.s.h.). Wiążące polecenie, wydane w formie pisemnej lub elektronicznej pod rygorem nieważności, wskazuje co najmniej:

- oczekiwane przez spółkę dominującą zachowanie spółki zależnej w związku z wykonaniem wiążącego polecenia,
- interes grupy spółek uzasadniający wykonanie przez spółkę zależną wiążącego polecenia,
- spodziewane korzyści lub szkody spółki zależnej, które będą następstwem wykonania wiążącego polecenia, o ile występują,
- przewidywany sposób i termin naprawienia spółce zależnej szkody poniesionej w wyniku wiążącego polecenia (art. 21² § 2 i 3 k.s.h.).

Warto zauważyć, że ustawa – Kodeks spółek handlowych nie wskazuje właściwego organu spółki dominującej oraz sposobu podjęcia decyzji o wydaniu wiążącego polecenia. W związku z tym powinno to nastąpić w sposób właściwy dla reprezentacji spółki dominującej, przez oświadczenie jej zarządu, prokurenta lub pełnomocnika.

USTAWA

z dnia 15 września 2000 r.

Kodeks spółek handlowych

(t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1467; ost.zm. Dz.U. z 2022 r. poz. 1488)¹⁾

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

DZIAŁ I

Przepisy wspólne

Art. 1. [Zakres regulacji]²⁾

§ 1. Ustawa reguluje tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych.

§ 2. Spółkami handlowymi są: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, prosta spółka akcyjna i spółka akcyjna.

Art. 2. [Stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego]

W sprawach określonych w art. 1 § 1 nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio.

Art. 3. [Cel umowy spółki handlowej]

Przez umowę spółki handlowej wspólnicy albo akcjonariusze zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu przez wniesienie wkładów oraz, jeżeli umowa albo statut spółki tak stanowi, przez współdziałanie w inny określony sposób.

¹⁾ W ujednoliconym przez redakcję tekście uwzględniono obowiązujące zmiany wprowadzone:
– ustawą z 9 lutego 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r. poz. 807);
– ustawą z 7 lipca 2022 r. o finansowaniu społecznościowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom (Dz.U. z 2022 r. poz.1488).

Zmiany obowiązujące od 13 października 2022 r. wyróżniono **pogrubiłą czcionką**, natomiast zmiany, które wchodzi 10 listopada 2023 r., zostały opublikowane **w ramkach**.

²⁾ Hasła w klamrach pochodzą od redakcji.